

PESME SNOVA

DŽRRM: Retrospektiva

DŽORDŽ R. R. MARTIN

Treći deo

Preveli
Iva i Nikola Pajvančić

Laguna

Naslov originala

George R. R. Martin

DREAMSONGS

Copyright © George R. R. Martin, 2003

All rights reserved.

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno Fips, naravno.
Postoji put, koji nije jednostavan i prav,
između zore i mraka noći.
Drago mi je što sa mnom hodaš po njemu.*

Sadržaj

SEDAM: SIRENIN ZOV HOLIVUDA	9
Zona sumraka: „Put kojim se ređe ide“	23
Kapije	52
OSAM: MEŠANJE DIVLJIH KARATA	151
Oklopi.	161
Iz dnevnika Zavijera Dezmonda	220
DEVET: SRCE U SUKOBU	285
Opsada	299
Razmena kože	336
Loše varijante.	438
Stakleni cvet	502
Vitez lutalica	552
Portreti njegove dece	644

SEDAM
SIRENIN ZOV HOLIVUDA

SIRENIN ZOV HOLIVUDA

Kada sam išao u sedmi razred, omiljena televizijska emisija bila mi je *Zona sumraka*. Nisam ni sanjao da ću jednog dana pisati scenarij za nju.

Kao prvo, red je da razjasnimo kako ovde pričamo o dve različite emisije. Ja sigurno delujem mnogo starije nego što mislim, zato što kad spomenem da sam radio na *Zoni sumraka*, ponekad mi uzvrate sa: „O, baš sam voleo tu seriju. Kako izgleda raditi s Rodom Serlingom?“ (Oni koji posebno nemaju pojma obavezno ubace i jedno „t“ u Rodovo prezime.)

I ja sam voleo tu seriju, ali, nažalost, moram priznati da nikada nisam radio sa Rodom Sterlingom, pa čak ni sa Rodom Serlingom. Međutim, jesam radio s Filom Degerom, Džimom Krokerom, Alanom Brenertom, Rokni S. O'Banon i Majklom Kasatom, kao i sa brojnim sjajnim glumcima i režiserima, na kratkotrajnoj i nikada prežaljenoj novoj verziji *Zone sumraka* od 1985–1987. Nazovimo je, recimo, ZS-2. (Usledile su još dve inkarnacije, ZS-3 i ZS-4, ali ne bih o njima u finom društvu.)

Do *Zone sumraka* doveo me je *Armageddon Rag*. Objavljen 1983. u izdanju *Posejdon presa*, *Rag* je trebalo da bude roman pomoću koga ću se probiti i dospeti na liste bestselera. Ponosio sam se tom knjigom, a hvalili su je i agent i urednik. Posejdon mi je platio ogroman avans za prava i ja sam smesta otišao i kupio veću kuću.

Rag je dobio neke odlične kritike. Nominovan je za *World Fantasy Award*, koja je na kraju pripala sjajnom romanu *Zmaj čeka* Džona M. Forda. A onda je skončao. Imao je sva obeležja pravog bestseler, sem jednog. Niko ga nije kupovao. Daleko od toga da ga je pogurao uspeh romana *Fevre Dream* – prodavao se loše u tvrdom povezu, a bedno u mekom. Puno razmere ove katastrofe shvatio sam tek 1985. kada je Kirbi pokušao da proda moj nedovršeni peti roman *Cmo-belo i skroz crveno* i ustanovio da ni *Posejdon* niti bilo koji drugi izdavač nema nameru da iznese ponudu.

A ipak, upravo kad mi je *Armageddon Rag* zatvorio jedna vrata, otvorio je druga. Koliko god da se bedno prodavao, *Rag* jeste imao svoje vatrene fanove. Jedan je bio Fil Deger, autor i izvršni producent popularne televizijske serije *Sajmon i Sajmon*. Deger je bio veliki ljubitelj rok muzike, a naročito grupe *Grejtful ded*. Kad mu je naš zajednički agent Marvin Mos pokazao moju knjigu, Fil je u njoj video potencijal za dugometražni film i potpisao je ugovor o pravu na otkup. Nameravao je lično da napiše scenario i režira, a da scene ogromnih koncerata snimi na nastupima *Grejtful deda*.

I ranije sam prodavao prava za filmove. Moja umešanost u čitav taj postupak obično se svodila na potpisivanje ugovora i unovčavanje čeka. Fil Deger je bio drugačiji. Mastilo jedva da se osušilo na ugovoru kada mi je poslao avionske karte za Los Angeles i smestio me u hotel na nekoliko dana s namerom da pričamo o knjizi i o tome kako najbolje da je adaptiramo. Fil je kasnije napisao nekoliko verzija scenarija, ali nikada nije ubedio studio da se otvori za finansiranje. Film nije ni snimljen. Međutim, dok se to sve dešavalo, on i ja smo se dobro upoznali... dovoljno da me Fil, kada je 1985. odlučio da obnovi *Zonu sumraka* za stanicu DBS, pozove da pita želim li da se okušam u pisanju scenarija.

Začudo, nisam oberučke prihvatio tu ponudu. Jeste da sam odrađao uz televiziju, ali nikada ranije za nju nisam pisao, nikada nisam ni *poželeo* da pišem za nju, nisam znao ništa o dramaturgiji, nikada u rukama nisam imao scenario. Sem toga, sve što sam u životu čuo o pisanju za Holivud imalo je veze sa pričama strave i užasa. Mislim, čitao sam *Staklenu bradavicu* Harlana Elisona. Čitao sam čak i *Drugju staklenu bradavicu*. Znao sam kakvo ludilo tamo vlada.

S druge strane, voleo sam Fila i poštovao sam ga a on je u svom timu imao Alena Brenerta, još jednog pisca čijem sam se radu divio. Deger je vrbovao i Harlana Elisona, kao pisca i savetnika. Možda će

ova nova *Zona sumraka* biti drugačija. A ako ćemo iskreno, bile su mi potrebne pare. U to vreme sam ludačkom brzinom pisao priče o Hevilendu Tafu da bih popunio *Tafova putovanja* i nastavio da otplaćujem kredit, ali *Cmo-belo i skroz crveno* još nisam bio prodao i moja karijera romanopisca bila je gotova. Još sam oklevao kada je Fil rešio stvar tako što je mojoj gospi Paris obećao bekstejdž propusnice za sve koncerte *Grejtful deda* na koje nam se bude išlo. *To se ne odbija*.

Poslao mi je „bibliju“ serije i gomilu probnih scenarija, a ja njemu portfolio s gomilom svojih objavljenih priča i fotokopiranih rukopisa koji su mi se činili kao dobar materijal za *Zonu sumraka*. Pošto nikada ranije nisam pisao za televiziju, želeo sam da olakšam sebi posao tako što ću raditi adaptaciju, a ne originalnu priču. Tako ću moći da se usredsredim na ovladavanje formom, umesto da istovremeno smišljam i zaplet, likove i dijalog. Adaptacije se nisu plaćale tako dobro kao originali, ali je meni bilo bitnije da ne ispadnem potpuna budala nego da zaradim velike pare.

Degeru se nekoliko mojih priča dopalo, i njih pet ili šest će postati epizode ZS-2, neke u mojoj adaptaciji, neke u adaptaciji drugih. Za moj prvenac odabrali smo „Nekls“, božićnu horor priču pisca po imenu Kurt Klark. Na nju sam naišao u jednoj opskurnoj antologiji Terija Kara.

Nekls je jedna od onih ideja zbog kojih vam dođe da se lupite po čelu i viknete: „Kako to da se ja nisam ovoga setio?“ Svaki bog mora da ima svog đavola. Nekls je anti-Deda Mraz. Na Božić, dok Deda Mraz sankama leti po svetu, silazi niz dimnjake i ostavlja poklone za dobru decu, Nekls putuje kroz mračne podzemne tunele u rudarskim kolima koje vuku slepi beli jarčevi i provlači se kroz rešetku peći da potrpa nevaljalu decu u veliki crni džak.

Bio sam oduševljen Filovim izborom. „Nekls“ mi je delovao savršen za *Zonu sumraka*, ako se verno obradi. Takođe mi je prijalo da zamišljam kako će otkup prava uzbuditi Kurta Klarka, tog opskurnog, zaboravljenog malog pisca, koga sam zamišljao kako predaje engleski na nekom državnom koledžu u Nedodžiji u Severnoj Dakoti ili Boguizaleda u Džordžiji.

Ispostavilo se da je „Kurt Klark“ pseudonim Donald E. Vestlejka, visokotiražnog autora divne serije o Dortmundu i stotine drugih krimića, od kojih je bar polovina pretvorena u dugometražne filmove. Takođe se ispostavilo, pošto su prava obezbeđena a ja potpisao ugovor, da ljudi iz *Zone sumraka* ne žele vemu adaptaciju Vestlejkove

priče. Dopala im se ideja anti-Deda Mraza, ali ne i ostalo: zli bivši fudbaler koji izmišlja Neklsa da bi zastrašivao svoju ženu i decu, devera koji priča celu priču. Rekli su mi da sve to mora da se seče. Pre nego što počnem sa scenariom, moraću da izmislim čitavu novu priču o Neklsu i da je predstavim u vidu predloga za scenario.

(Toliko o tome da su adaptacije lakše.)

Smislio sam jedno pet-šest načina da se obračunam s „Neklsom“. Prve dve sam napisao kao zvanične obrade, a sledeće sam prepričavao Harlanu preko telefona. Nijedna mu se nije dopala. Nakon mesec dana našao sam se u ćorsokaku. Ponestalo mi je svežih ideja za „Neklsa“, a i dalje sam bio ubeđen da je najbolji način da se taj materijal obradi upravo onaj koji je Vestlejk primenio u priči. Harlan je postajao frustriran jednako kao ja, a činilo mi se i da se Fil Deger sprema da otkáže čitavu stvar.

Tada je Harlanu sinula ideja. Još jedna epizoda je svima zadavala muke, original po imenu „Bivši i budući kralj“, o imitatoru Elvise koji putuje unatrag kroz vreme i sreće se sa Elvisom. Jedan slobodnjak po imenu Bris Maritano napisao je nekoliko verzija scenarija, ali su Deger i njegovi ljudi smatrali da je potrebno još rada. Meni rokenrol nije bio stran, o čemu svedoči i *Armageddon Rag*. Harlan je predložio da se zamenimo. On će lično preuzeti „Neklsa“ a ja ću preći na Maritanov scenario. Fil je smatrao da vredi probati, zamena je obavljena... a posledice su bile sudbonosne za sve nas.

Dalja priča o „Neklsu“ jednako je užasna kao i sam Nekls. Pristup Harlana Elisona priči naišao je na veće odobravanje od moga, scenario je dovršen i dobio je zeleno svetlo. Ed Asner je dobio glavnu ulogu a Harlan je lično trebalo da režira. On je, međutim, Vestlejkovoj priči dodao nov obrt, koji je navukao gnev cenzora televizijske stanice. Usred pretprodukcije odeljenje za cenzuru grubo je zaustavilo „Neklsa“. Za ljubopitljive među vama, sve gadne pojedinosti o onome što je usledilo mogu se naći u Harlanovoj zbirci *Iskliznuće* (izdanje *Hoton Mifflina*, 1998), zajedno sa Vestlejkovom originalnom pričom i Harlanovim TV scenariom. Uprkos Filovom i Harlanovom iskrenom trudu da unesu izmene koje je zahtevala stanica, cenzori CBS-a bili su neumoljivi. „Nekls“ je ugašen, a Harlan je napustio rad na seriji.

U međuvremenu, ja sam još bio kod kuće u Santa Feu, hiljadama kilometara daleko od ovih previranja, i proučavao sam Kraljev život. Elvis je izgurao Neklsa sa scene i ja sam napisao svoju verziju „Bivšeg i budućeg Kralja“, a kada je ona odobrena, prionuo sam

na scenario. Bio je to prvi televizijski scenario koji sam pokušao da napišem i zato sam na njega utrošio više vremena nego što je trebalo. Poslao sam ga u *Zonu sumraka* s popriličnom strepnjom. Ako se Filu ne dopadne to što sam uradio, računao sam, moj prvi TV scenario biće ujedno i moj poslednji.

Ispostavilo se da mu se dopao. Naravno, ne baš toliko da se odmah po prvoj verziji snima (ubrzo sam naučio da se u Holivudu nijedan scenario nikome *baš toliko* ne sviđa)... ali mu se ipak dovoljno dopao da mi ponudi mesto u ekipi u kojoj je posle fijaska s „Neklsom“ i Harlanovog odlaska iz serije ostalo upražnjeno mesto. Odljudnom sam se obreo u zemlji koju čine i senka i materija, koju čine stvari i ideje, u području između ponora ljudskih strahova i zbira ljudskog znanja: Studio Siti, Kalifornija.

Uključio sam se u rad pri kraju prve sezone serije, kao bedni pisac pripravnik (jasno je da je položaj nizak po tome što u opisu stoji reč „pisac“). Moj prvi ugovor potpisan je na šest nedelja, a čak je i to delovalo optimistički. Posle početka koji je obećavao, rejtinzi serijala ZS-2 uporno su padali, i niko nije znao hoće li CBS nastaviti seriju u drugoj sezoni. Posao sam počeo sa nekoliko novih verzija „Bivšeg i budućeg kralja“, pa sam onda prešao na nove scenarije, adaptacije Zelaznijeve pripovetke „Poslednji branilac Kamelota“ i „Izgubljeno i nađeno“ Filis Ajzenštajn. Za šest nedelja priče s Dege-rom, Krokerom, Brenertom i O'Benonom, čitanja scenarija, hvatanja beleški, sedenja na sastancima za iznošenje predloga i posmatranja kako se emisija snima, naučio sam više nego što bih naučio za šest godina u Santa Feu. Nijedan moj scenario nije otišao pred kamere sve do samog kraja, kada je napokon počela produkcija „Poslednjeg branioca Kamelota“.

Kasting, budžeti, sastanci u vezi s pretprodukcijom, rad s režiserom – sve je to za mene bilo novo. Moj scenario je bio predugačak i preskup. Ispostaviće se da će to biti glavno obeležje moje karijere na filmu i televiziji. *Svi* moji scenariji biće predugački i preskupi. Nastojao sam da obaveštavam Rodžera Zelaznija o svim izmenama koje smo morali da napravimo, da se ne zaprepasti kad pogleda epizodu snimljenu po njegovoj priči. U jednom trenutku, Harvi Frend, naš producent zadužen za budžet, prišao mi je zabrinutog izraza lica. „Možeš da dobiješ konje“, rekao mi je, „ili možeš da dobiješ Stounhendž. Ali ne možeš da dobiješ *i* konje *i* Stounhendž.“ Bila je to teška odluka, tako da sam pitao Rodžera za mišljenje. „Stounhendž“, rekao je odmah, i tako je i bilo.

Sagradili su ga u studiju iza moje kancelarije, od drveta, gipsa i bojenog platna. Da je na pozornici bili konja, Stounhendž bi drhtao kao list kad god prođu, ali je bez konja lažno kamenje delovalo sasvim uverljivo. Mada se, nažalost, to nije moglo reći i za kaskaderske tačke. Režiser je želeo da vidi ser Lanselotovo lice u odsudnoj borbi mačevima, što je zahtevalo dizanje vizira na kacigi Ričarda Kajlija... kao i njegovog dublera. Sve je išlo dobro dok tokom mačevanja neko nije krenuo udesno umesto ulevo i odsekao kaskaderu nos. „Ne ceo nos“, objasnio mi je Harvi Frend, „samo vrh.“

„Poslednji branilac Kamelota“ prikazan je 11. aprila 1986. godine kao deo završne epizode prve sezone serijala ZS-2. Pošto smo završili s poslom, vratio sam se kući u Santa Fe, ne znajući hoće li druge sezone uopšte biti. Moja kratka televizijska karijera možda se već završila.

Ali kada su TV mreže u maju objavile jesenji program, ispostavilo se da je CBS ipak obnovio *Zonu sumraka*. Od pisca pripravnika unapredili su me u jednog od urednika serije pa sam se vratio u Studio Siti. Nekoliko novih pisaca i producenata pridružilo nam se za skraćenu novu sezonu, od kojih treba pomenuti Majkla Kasata, koji je zauzeo moje mesto na dnu piramide, kao ubogi pisac pripravnika. Kasatova kancelarija bila je pored moje. Nizak, ciničan, talentovan, zabavan i upućen u sve holivudske tajne, pokazao mi je kako da dobijem bolju kancelariju (dodi na posao ranije i zaposedni je), i pridružio mi se u pokušajima da naučimo Degerovog kakadua da kaže „glupa ideja“ – smatrali smo da će to pomoći da sastanci za iznošenje predloga budu daleko zabavniji.

Druga sezona *Zone sumraka* za mene je sjajno počela. Oba moja preostala scenarija iz prve sezone, „Izgubljeno i nadeno“ i „Bivši i budući kralj“, odabrana su za produkciju; potonji je postao naša prva epizoda u sezoni. Kao jedan od urednika, imao sam više dužnosti, više revizija i veću ulogu na sastancima. Napisao sam i dva nova scenarija. „Kalibanove igračke“ su bile još jedna adaptacija, ovoga puta pripovetke Terija Maca. „Put kojim se rede ide“, koja sledi na ovim stranicama, bila je moja prva (i poslednja) originalna priča za *Zonu*. Ideja mi je sinula pre nekoliko godina dok sam spremao priču za antologiju o Vijetnamskom ratu, ali je nikada nisam napisao.

U seriji koju pišu i režiraju različiti autori, kao što je *Zona sumraka*, zvezde su priče. Nismo imali glavne glumce s masnim nedeljnim platama, nismo imali stalne likove koje je trebalo pratiti, nismo imali

radnju koja se nastavlja iz nedelje u nedelju. Zbog toga smo ponekad mogli da privučemo poznate glumce i režisere koji inače nikada ne bi pristali da se pojave u nekoj običnoj seriji. Meni se baš posrećilo za „Put kojim se rede ide“. Moj scenario su poslali Vesu Krejvenu. Dopao mu se i pristao je da režira.

Govori se o televizijskim programima koji traju sat vremena (većina dramskih serija) ili pola sata (većina humorističkih), ali oni, naravno, ne traju ni izbliza toliko, pošto reklame pojedu velik deo vremena. Sredinom osamdesetih, epizoda dramske serije od „sat vremena“ ukupno je trajala otprilike četrdeset šest minuta, a „polusatna“ epizoda humorističke serije oko dvadeset tri minuta.

Naravno, kada snimate scenario, retko se dešava da dobijete onoliko filma koliko vam je potrebno. Većina grubih verzija duža je za nekoliko sekundi do nekoliko minuta. Nema problema. Montažeri, u saradnji s režiserom i producentom, prosto odnesu traku u montažersku sobu i seku, sve dok im ne ostane četrdeset šest ili dvadeset tri minuta, koliko je potrebno.

Prvobitna *Zona sumraka* Roda Serlinga trajala je pola sata, tokom većeg dela svog emitovanja. Tih epizoda se fanovi najbolje sećaju. Jedne godine su se epizode proširile na „pun sat“, ali one se retko prikazuju, pošto se ne uklapaju u iste termine kao ostatak serije. Trajale sat ili pola sata, Serlingove epizode *Zone sumraka* uvek su imale samo jednu priču po emitovanju.

Epizode ZS-2 trajale su sat vremena, ali je korišćen format Serlingove serije *Noćna galerija* umesto formata originalne *Zone*. Svaki sat se sastojao od dve ili tri nepovezane priče različitih dužina. Retko su četrdeset šest minuta uredno deljeni na dve polovine od dvadeset tri minuta. Jedne nedelje smo mogli da imamo priču od trideset minuta zajedno s pričom od šesnaest; sledeće, priču od dvadeset jednog minuta s pričom od dvadeset pet; one tamo nedelje, osamnaest, petnaest i trinaest. Nije bilo bitno koliko traju pojedini segmenti, pod uslovom da su posle montaže zajedno dugački četrdeset šest minuta.

„Put kojim se rede ide“ bio je predugačak (i preskup). Međutim, svi su smatrali da je to odličan rukopis, a imao sam i odličnog režisera u Vesu Krejvenu, koji je za sobom imao sjajne filmove. Kada je Ves predao režisersku verziju, bila je duža od gotovo svih naših prethodnih segmenata, ali je to ipak bio upečatljiv mali film. Odlučeno je da se verzija Vesa Krejevna tek malčice skрати. Ako ponestane vremena, uvek se mogu dodatno skratiti drugi segmenti da bismo se sveli na neophodnih četrdeset šest minuta.

Emisija je konačno sklopljena tako što je „Put kojim se rede ide“ od trideset šest minuta uparen s desetominutnom verzijom... pa, da budem iskren, više se i ne sećam koju sam epizodu druge sezone izvukao kao pratilju. Epizoda je montirana, korekcija boja obavljena, muzika iskomponovana. Dodati su efekti, zajedno s uvodnom i završnom naracijom. Majk Kasat i ostale kolege su mi čestitali. Šuškaldo se o nagradama Emi za Vesa Krejvena i Klifa Dejanga. Epizoda je poslata u stanicu, završena, spakovana i spremna za emitovanje. Onda je CBS odlučio da prekine s emitovanjem *Zone sumraka*.

To nije trebalo da nas iznenadi. Rejtinzi su nam krajem prve sezone bili slabi, a u drugoj još gori. Svejedno, stanica nije ugasila seriju. Ne sasvim. Umesto toga su nas privremeno skinuli s programa radi „prilagodavanja“.

Na MTM se spustilo mračno raspoloženje dok smo sedeli po kancelarijama i čekali da čujemo šta nas još čeka. Uskoro i jesmo. Vratićemo se u program, u novom terminu... kao *polusatna* emisija. Prvobitna *Zona sumraka* je bila najpopularnija kada je trajala pola sata, računali su na CBS-u; možda i nama to uspe. I, uzgred, neće više biti dve i tri priče po emisiji. Od sada svaka priča mora da traje dvadeset tri minuta. što se već snimljenih epizoda tiče, moraće da budu ponovo montirane tako da se uglave u novi polusatni format.

„Put kojim se rede ide“ prikazan je 18. decembra 1986, ali to nije bila ona emisija kojom sam se toliko ponosio. Umesto toga u etar je otišao potkresani, osakaćeni ostatak. Isečeno je trinaest minuta, više od trećine njene prvobitne dužine. Ritam je skroz upropašten, a i izgubljen je dobar deo razvoja likova.

Ako je neko od vas slučajno uhvatio „Put kojim se rede ide“ na televiziji, gledao je tu iskasaplenu verziju. Ona prvobitna od trideset šest minuta nikada nije emitovana, i koliko ja znam, postoje još samo dve kopije na trakama. Koliko sam shvatio, jedna je kod Vesa Krejvena. Druga je kod mene. Prikazao bih vam je da mogu, ali ne mogu. Mogu samo da vam dam da pročitate moj scenario.

Ako to nešto znači, ne mogu zaista da dovodim u pitanje odluku stanice. *Zona sumraka* je bila na umoru; CBS je morao nešto da preduzme. Vredelo je probati s polusatnim formatom. Sada kada se pogleda, za seriju je verovatno bilo najbolje da je od početka trajala pola sata. Zato i ne mogu da krivim glavonje što su to promenili. Žalim samo što to nisu učinili nedelju dana kasnije, *posle* emitovanja *Putu kojim se rede ide*.

Nažalost, rejtinzi se nisu popravili, i CBS je konačno okončao čitavu priču na pola druge sezone. Nešto kasnije, iz pepela se digla treća inkarnacija *Zone sumraka*, u okviru koje je snimljeno trideset jeftinih polusatnih epizoda, koje su spojene s našim epizodama da bi se ponudile kao paket TV mrežama. ZS-3 je nasledila naše nedovršene scenarije i nekoliko ih je snimila (pre svega solidnu Brenertovu adaptaciju priče *Hladne jednačine*), ali inače nije imala nikakve veze s prethodnikom. A ni sa mnom.

Zona sumraka je bila jedinstvena emisija, savršena serija za nekoga kao što sam ja. Kada su je ugasili, prvo sam pomislio da sam završio s Holivudom. Međutim, Holivud nije bio završio sa mnom. ZS-2 jedva da se ohladila pre nego što sam počeo da pišem predloge za scenario za *Maksa Hedrumu*. Nekoliko meseci posle toga jedan moj scenario za ZS došao je u ruke Rona Kozlova, autora i izvršnog producenta nove serije urbane fantastike po imenu *Lepotica i Zver*, čija je premijera spremna za jesen 1987. Nisam bio siguran da li želim ponovo da radim na seriji, ali kada su mi agenti poslali kasetu s pilot epizodom Kozlovljeve *Lepotice i Zveri*, kvalitet dijaloga, glume i kamere oborio me je s nogu.

Ekipi *Lepotice i Zveri* pridružio sam se u junu 1987. i proveo četiri godine radeći na toj seriji, a za to vreme sam napredovao od izvršnog savetnika za scenario do producenta zaduženog za scenario. Bila je to veoma različita serija od *Zone sumraka*, ali sam ponovo imao priliku da radim s nekim sjajnim glumcima, piscima i režiserima. Serija je dva puta nominovana za nagradu Emi kao najbolja dramska serija. Ja sam napisao i producirao trinaest epizoda, prerađio na desetine drugih za koje nisam potpisan i bio umešan u sve od kastinga i određivanja budžeta do postprodukcije, usput mnogo toga naučivši. Kada je *Lepotica i Zver* prerano okončana, imao sam dovoljno iskustva i preporuka da počnem da sanjam o stvaranju i vođenju sopstvene serije.

Premotajmo unapred do leta devedeset prve. Bio sam kod kuće u Santa Feu (iako sam deset godina radio u Holivudu, nikada se nisam preselio u Los Angeles, i vraćao sam se hitro Paris u Novi Meksiko čim bih završio tekući projekat). Nakon *Lepotice i Zveri*, napisao sam pilot epizodu za medicinsku seriju i scenario za niskobudžetni naučnofantastični film (pošto je prošao kroz moje ruke, više nije bio niskobudžetni). Ni jedno ni drugo nisu daleko stigli, a na vidiku nije bilo novih zadataka, tako da sam počeo rad na novom romanu. *Avalon*

je bio naučna fantastika, povratak mojoj staroj budućoj istoriji. Činilo se da mi pisanje dobro ide, sve dok jednog dana nije došlo na red poglavlje o dečaku koji ide da gleda pogubljenje odsecanjem glave. Znao sam da ta epizoda ne pripada *Avalonu*. Isto tako sam znao da moram da je napišem, tako da sam ostavio tu knjigu po strani i počeo da pišem ono što će na kraju postati *Igra prestola*.

Međutim, kada sam zašao stotinak strana u epsku fantastiku, moja draga i žustra holivudska agentkinja Džodi Levajn pozvala me je da javi kako mi je obezbedila sastanke za iznošenje ponude u stanicama NBC, ABC i *Foks*. (CBS, stanica koja je emitovala i *Zonu sumraka* i *Lepoticu* i *Zver*, bila je jedina od velikih koja nije želela da čuje moje ideje. Ko zna zašto.) Pričao sam Džodi da bi moja pripovest o vukodlacima „Razmena kože“ bila sjajna tema za seriju, i zamolio sam je da mi organizuje sastanke. To je i uradila. I tako sam odložio *Igru prestola* u istu fioku kao i *Avalon*, pa odleteo u Los Anđeles da pokušam da prodam TV mrežama seriju o tandemu koji čine zgodna mlada detektivka i astmatični, hipohondrični vukodlak.

Kad čovek ima posla sa mrežama, uvek je bolje da ima više aduta, tako da sam u avionu razmatrao još neke ideje. Negde iznad Finiksa, vratila mi se prva rečenica „Samotnih pesama Larena Dora“. *Postoji jedna devojka koja putuje između svetova...*

Kada sam izašao iz aviona, ta rečenica je mutirala u koncept za seriju o alternativnom svetu koju sam nazvao *Vrata* (kasnije je ime promenjeno u *Kapije*, da ga ne bi mešali s nazivom benda Džima Morisona i filma Olivera Stouna.) ABC, NBC i *Foks* su reagovali na *Vrata*, a ne na „Razmenu kože“. Odleteo sam kući misleći da će *Foks* najverovatnije da zagriže, ali je ABC bio brži. Nekoliko dana kasnije imao sam pilot.

Kapije su postale moj život u sledeće dve godine. Projekat sam odneo u *Kolumbija pikčers televižn*, gde mi se stari kolega iz *Zone sumraka* Džim Kroker pridružio kao izvršni producent. Ostatak 1991. proveo sam pišući i redigujući pilot. Uradio sam nekoliko predloga za scenario i sižea pre nego što sam prešao na sam scenario. Najteže pitanje s kojim sam se suočio bilo je da odlučim koji će svet Tom i Ket posetiti u pilot epizodi. Posle dugog savetovanja s Džimom Krokerom i direktorima *Kolumbije* i ABC-ja, odlučio sam se za „zimski svet“, mračnu Zemlju posle nuklearne kataklizme, zarobljenu u kandžama nuklearne zime. Moja prva verzija je, kao i obično, bila predugačka i preskupa, ali se činilo da je Kroker zadovoljan njom, kao i ljudi iz *Kolumbije*.

ABC je takođe bio zadovoljan... prvom polovinom scenarija. Nažalost, ljudi sa mreže su se predomislili oko toga šta treba da se desi kada Tom i Ket prođu kroz prva vrata. Sada su odlučili da je zimski svet premračan. Ako budemo pravili seriju, možemo tamo smestiti jednu epizodu, naravno, ali je ABC smatrao da je za pilot epizodu potrebna manje depresivna pozadina.

To je značilo da moram da odbacim čitavu drugu polovinu scenarija i da ga uradim iz početka, ali sam stegao zube, ostao duže budan nekoliko noći i radio preko vikenda, i uspeo to da završim. Umesto u zimski svet, poslao sam Toma i Ket u rukavac vremena gde je svu naftu na Zemlji pre nekog vremena pojeo virus proizveden bioinženjeringom da čisti prosutu naftu. To je, naravno, izazvalo prilično velike... ah, probleme s varenjem... ali se civilizacija kolikotoliko oporavila i svet je bio mnogo manje mračan od zimskog sveta.

U januaru 1992. ABC je naručio proizvodnju devedesetominutne pilot epizode. Da bi ublažili neke predviđene manjkove u budžetu (moj scenario je bio predugačak i preskup), *Kolumbija* je takođe odlučila da proizvede dvosatnu verziju za evropsku televiziju. Oskarovac Piter Verner je angažovan da režira i pretprodukcija je počela. Kasting je bio pravi pakao, i doslovno je doveo do odlaganja snimanja (sa kasnijim sudbonosnim posledicama), ali smo napokon našli naše redovne glumce. Džordž Njubern je bio savršen kao Tom, Rob Neper je bio sjajan Tejn, a Kurtvud Smit je bio tako dobar u dvostrukoj ulozi Trejgera da bismo ga mnogo puta vratili da smo snimili seriju. Za Ket smo morali da odemo preko okeana u Pariz, gde smo otkrili sjajnu i prelepu mladu bretonsku pozorišnu glumicu po imenu En Legernek. I dalje sam ubeden da bi, da su *Kapije* snimljene kao serija, En postala velika zvezda. Na američkoj televiziji nije bilo nikoga nalik na nju, ni onda a ni sada. I za sporedne uloge smo našli neke sjajne ljude, Hojta Ekstona kao Džejka i Tišu Patmen kao Sisi. Napokon smo bili spremni da snimamo.

Kada smo tog leta ABC-ju prikazali grubu montažu, našli smo na oduševljen prijem i narudžbu za šest rezervnih scenarija, da bi bili spremni za početak produkcije kao zamena u sredini sezone 1993. Lično sam napisao jedan od šest scenarija, uposlio neke sjajne pisce za ostalih pet, i proveo ostatak 1992. i prvih nekoliko meseci 1993. preradujući scenarije, izračunavajući prosečan budžet po epizodi i spremajući se za početak rada na seriji.

Ništa od svega toga. ABC je odustao. *Zašto* se to desilo možemo samo da nagađamo, mada ja imam neke teorije. Delom je stvar bila u

tome što je trenutak bio pogrešan. Kada smo mi konačno našli naše Toma i Ket, propustili smo priliku za jesenju sezonu 1992. Činilo se da smo sigurni za jesen 1993, ali je u ABC-ju došlo do premetačine pre nego što je stigao dan da se o tome odlučuje, i obojica direktora koji su nadgledali pilot na kraju su otišli sa mreže. Možda smo takođe pogrešili kada smo pristali da se odrekneimo zimskog sveta, koji bi drugoj polovini epizode dao vizuelnu i visceralnu žestinu s kojom svet bez nafte nije mogao da se meri. Test publika i fokus grupe stekle bi potpuno drugačiju sliku o dramskom potencijalu serije na osnovu sveta koji se nalazi u mnogo gorem škripcu.

Ili je razlog možda bilo nešto sasvim drugo. Niko to nikada neće zasigurno znati. Pošto je ABC otkazao seriju, *Kolumbija* je pilot prikazala mrežama NBC, CBS i Foks, ali se retko dešava da jedna mreža preuzme projekat razvijen za neku drugu. Hajnlaajn je to najbolje rekao: ako ih pustiš da sami pišaju u supu, ukus im se više sviđa.

Kapije su umrle. Neko vreme sam tugovao, pa sam krenuo dalje.

Ipak, teško je zaboraviti. Prošlo je deset godina, ali i dalje se rasužim kada pomislim šta je sve moglo da bude. Veliko mi je zadovoljstvo što u ovu retrospektivu uključujem i scenario. Nijedan pisac ne želi da vidi svoju decu sahranjenu u neobeleženom grobu.

Dugo sam razmatrao koju verziju scenarija da ovde uvrstim. Kasnije verzije su ugladenije, ali sam se na kraju odlučio za onu prvobitnu, onu sa zimskim svetom. Dvosatna evropska verzija *Kapije* objavljena je na video-kaseti svugde sem u Americi, a brojna publika je videla grubu montažu devedesetominutne verzije na test prikazivanjima koja smo organizovali na Medžikonu, worldkonu 1992. u Orlando na Floridi. Ali do sada niko nije posetio zimski svet. A šta priči o alternativnoj budućnosti bolje leži nego alternativna verzija scenarija?

Kapije će uvek predstavljati veliko „šta bi bilo kad bi bilo“ pitanje moje karijere. Pisao sam i druge pilote – *Crni grozd*, *Preživeli*, *Zvezdana luka* – ali *Kapije* su jedine napredovale dalje od faze scenarija, jedine su snimljene, jedine su došle na korak od dobijanja mesta u udarnom programu neke velike TV mreže. Da se to desilo, ko zna? Možda bi trajale dve epizode ili deset godina. Ja bih danas možda još pisao i producirao tu seriju, ili bi me možda šutnuli posle dva meseca. Jedno je sigurno – bio bih mnogo, mnogo bogatiji nego danas.

S druge strane, nikada ne bih završio *Igru prestola* niti bih napisao ostale delove *Pesme leda i vatre*. Znači, možda je sve ispalo baš kako treba.

Zona sumraka: „Put kojim se rede ide“

OTAMNJENJE

ENTERIJER – DNEVNA SOBA – NOĆ

(DŽEF MEKDAUEL i njegova žena DENIZ, privlačan par u kasnim tridesetim godinama, leže zajedno na sofi i gledaju televiziju. Ona je pospana ali joj je lepo; njemu je pogled prikovan za ekran. Svetlo televizora igra im na licima. Nameštaj je raznovrstan, nije ni skup ni posebno šik, ali je prijatan. Tu je kamin, a levo i desno od njega su police za knjige prepune časopisa i raskupusanih džepnih izdanja.

Sa ekrana se čuje dijalog iz originalne verzije filma *Stvar*, rečenice: „Šta ako čita misli?“, „Onda će stvarno da poludi kada dođe do mene.“ Džef se osmehuje. Iza njih VIDIMO njihovu petogodišnju kćerku MEGAN kako ulazi u sobu.)

MEGAN: Tata, bojim se.

(Megan se približava sofi i Deniz se pridiže. Devojčica se penje u Džefovo krilo.)